

1. Podaci o ispitanicima

Ukupno anketiranih: **227 preduzeća**

Koji ukupno zapošljavaju: **10587 radnika**

Od kojih su 133 mala preduzeća

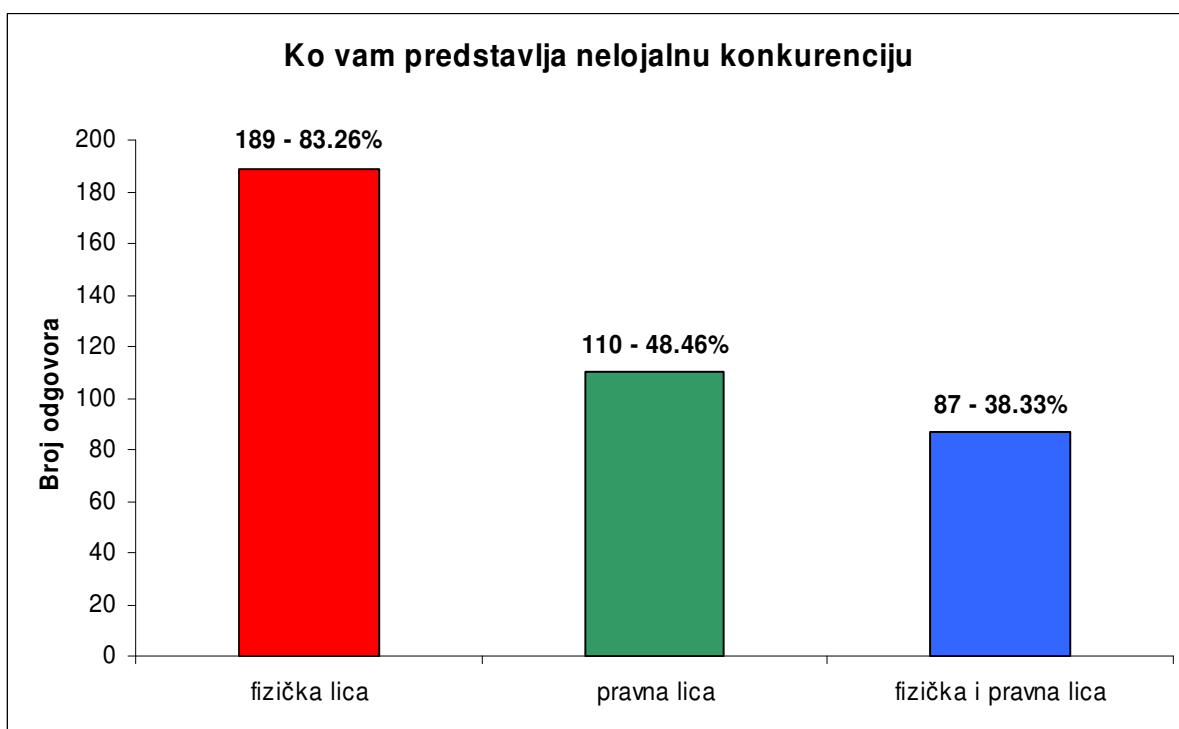
10 srednjih

7 velikih

Pri čemu se 77 se nisu izjasnili o broju zaposlenih

2. Podaci o aktivnosti neformalnog ekonomskog sektora

Kao nelegalnu konkurenciju koja posluje u svojoj zoni, **189** ispitanika (**83,26%** od ukupnog broja ispitanika) je navelo *fizička lica*, **110** ispitanika (**48,46%** od ukupnog broja ispitanika) je navelo *pravna lica* koja nelegalno posluju, a **87** (**38,33%** od ukupnog broja ispitanika) ispitanika je odgovorilo da u njihovoj delatnosti nelegalno posluju *i fizička i pravna lica*.

Kada se govori o načinu na koji nelegalni prodavci i distributeri robe prodaju istu kupcima, najviše pritužbi ima na prodaju putem oglasa – **118 (51,98%)**. Na drugom mestu je prodaja nelegalne robe po pijacama – **107** ispitanika (**47,14%**) a vrlo blizu po broju pritužbi je i prodaja u neprijavljenim str. i szr. – **100** ispitanika (**44,05%**) se požalilo na ovaj način prodaje nelegalne robe. Ostale pritužbe su, redom:

Improvizovane tezge na ulici – **88** ispitanika (**38,77%**)

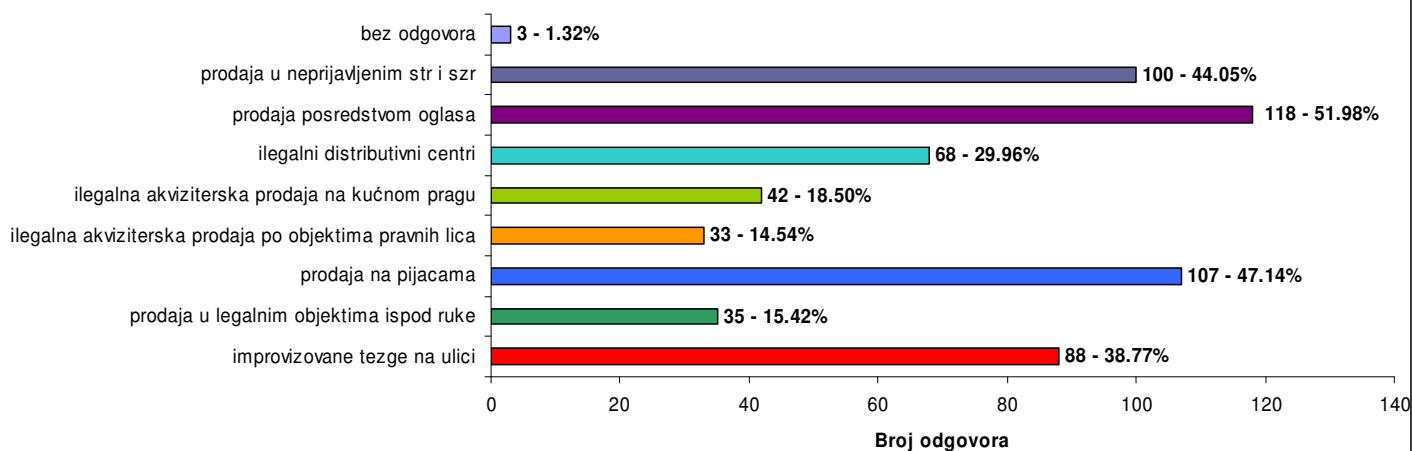
Ilegalni distributivni centri – **68** ispitanika (**29,96%**)

Ilegalna akviziterska prodaja na kućnom pragu – **42** ispitanika (**18,50%**)

Prodaja u legalnim objektima ispod ruke - **35** ispitanika – (**15,42%**)

Ilegalna akviziterska prodaja po objektima pravnih lica – **33** ispitanika (**14,54%**)

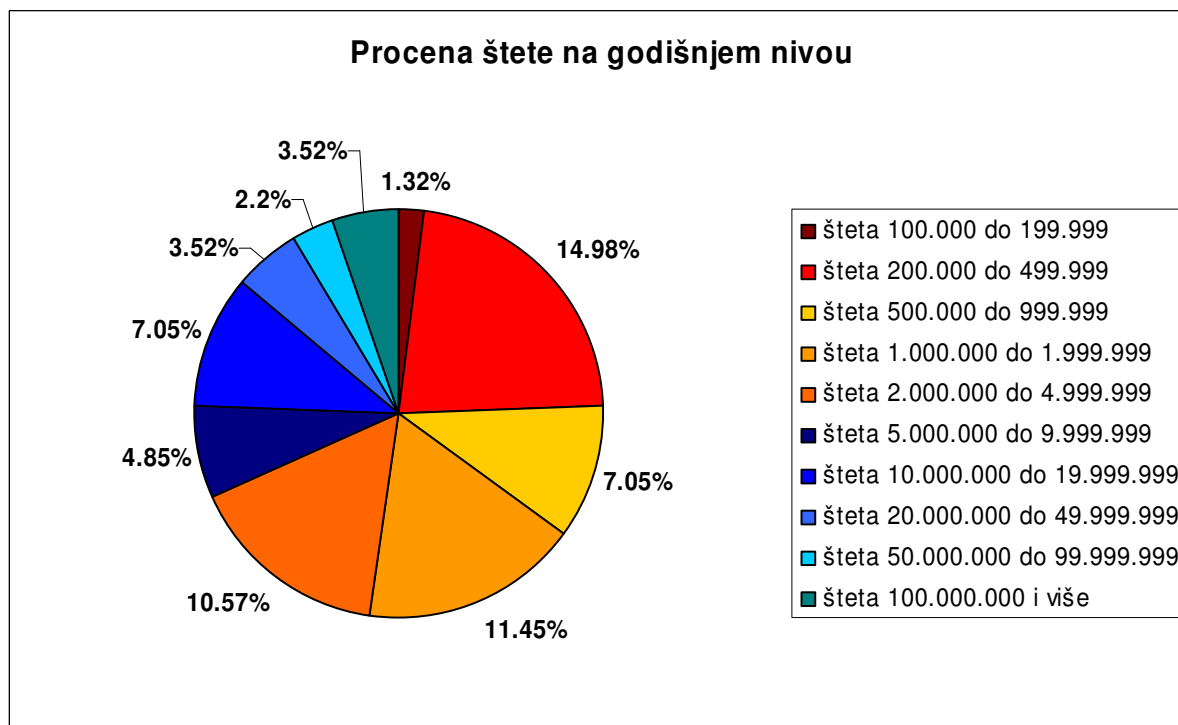
Na koji način nelegalni prodavci i distributeri robe prodaju istu kupcima?

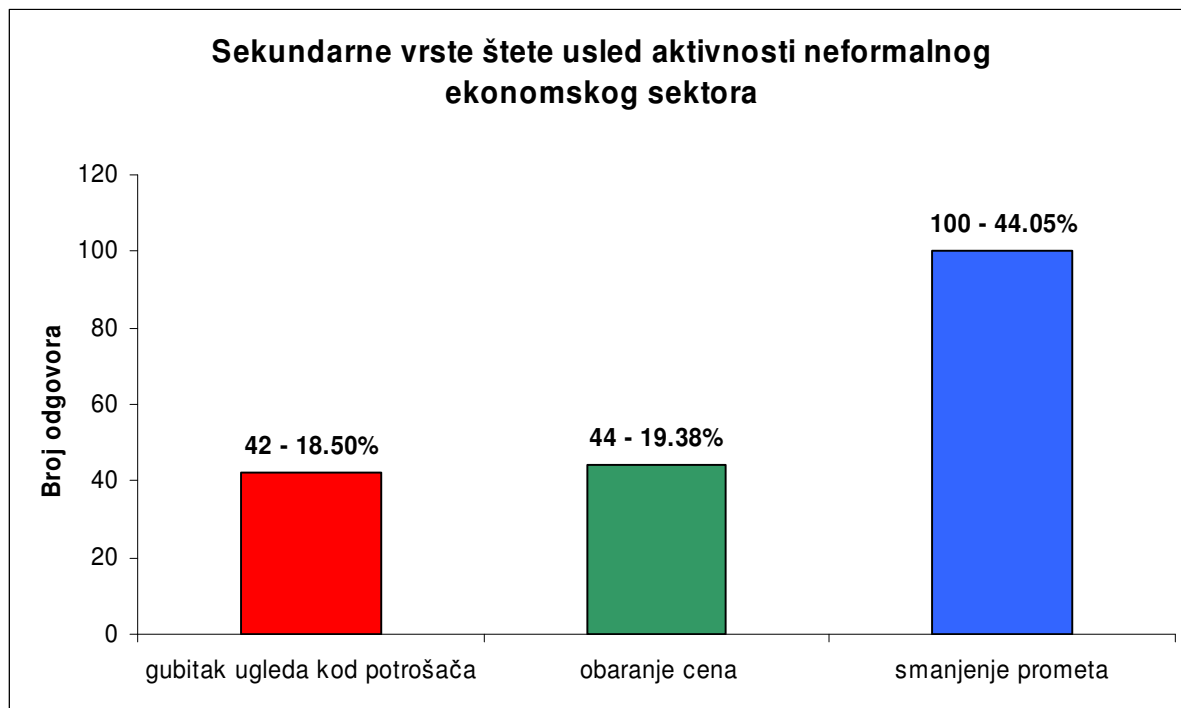
Brojne pritužbe su primljene na ilegalno pružanje usluga od strane fizičkih lica (**48** ispitanika – **21,15%**). Ova pojava je najviše zastupljena među knjigovodstvenim uslugama, ali je primećeno i nelegalno pružanje inženjerskih i konsultantskih usluga. Takođe, brojne su pritužbe na robu koja pristiže u zemlju kroz ilegalne kanale (**20 – 8,81%**).

Ukupni finansijski gubitci među našim ispitanicima na godišnjem nivou su procenjeni na **4 420 240 000** dinara. Pri čemu **65** ispitanika (**36.11%**) nije moglo da utvrdi godišnju štetu. Podatci o strukturi gubitaka među

Procena štete na godišnjem nivou

Sem finansijske štete, ispitanici su bili upitani da navedu i druge vrste štete sa kojima se suočavaju usled rada neformalnog ekonomskog sektora. Najveći broj ispitanika se žali na smanjenje prometa i otežano plasiranje robe i usluga na tržište – njih **100 (44.05%)**. Takođe, ispitanici se žale na pojavu obaranja cena koja nastaje usled nelojalne konkurencije iz neformalnog sektora – **44 ispitanika (19.38%)**. Na trećem mestu po broju žalbi je i gubitak ugleda kod potrošača – **42 (18.50%)**.

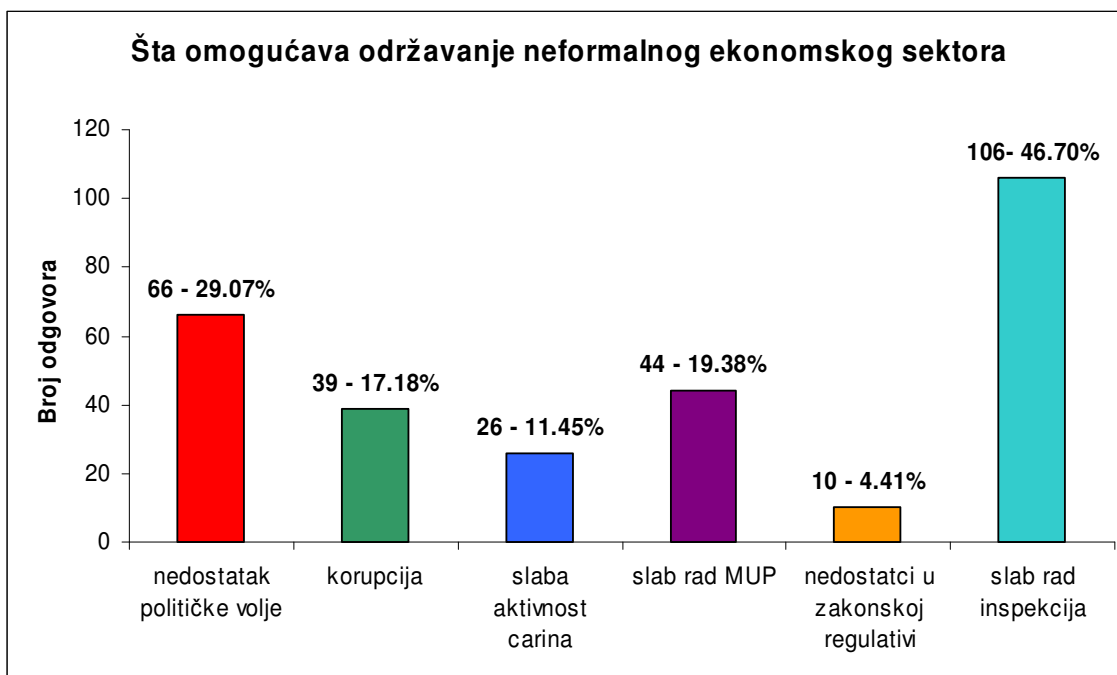

Takođe, navedeni su i drugi primeri štete koja nastaje usled velike aktivnosti neformalnog sektora. Pojedinci su prijavili pojavu otežanog legalnog zapošljavanja, i težeg pronalaženja radnika spremnih za legalan rad uz manju zaradu nego što mogu da obezbede subjekti koji nelegalno posluju i izbegavaju plaćanje poreza i doprinosa na zarade. Postoje i pritužbe velikih preduzeća na nemogućnost tehnološkog razvoja usled smanjenih prihoda zbog aktivnost sive ekonomije. Navedeni su i primeri gde postojanje robe koja se plasira kupcima kroz ilegalne kanale izbegava sisteme kontrole kvaliteta, kao i smanjenje rejtinga Beograda kao turističke destinacije usled lošeg kvaliteta privatnog smeštaja koji se nelegalno izdaje stranim turistima. **14** ispitanika (**6,17%**) je izjavilo da je prisiljeno da prestane sa poslovanjem usled aktivnosti neformalnog ekonomskog sektora.

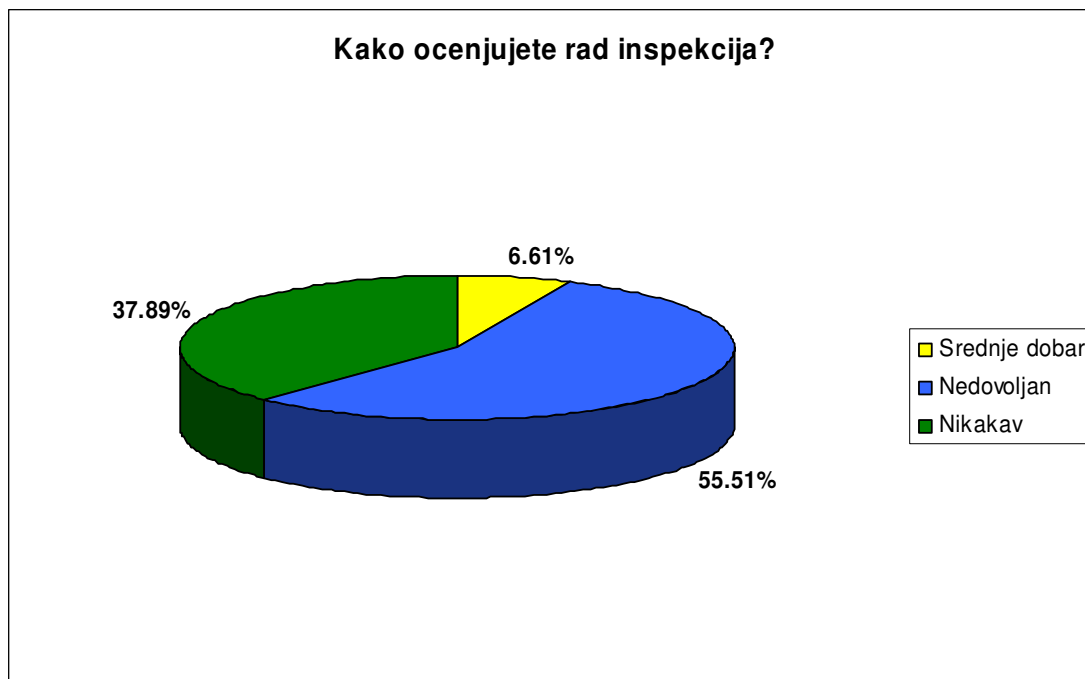
Na pitanje o regionalnoj rasprostranjenosti neformalne ekonomije primetno je da su **svi** ispitanici (**100%**) kao regiju u kojoj postoji velika aktivnost neformalnog ekonomskog sektora naveli svoje blisko okruženje, što upućuje na široku rasprostranjenost ove pojave u Srbiji. Primetno je da se često spominje administrativna linija sa Kosovom kao izvor nelegalnog uvoza. Dosta pritužbi ima i na ilegalni promet robe na granicama sa Bosnom, Makedonijom, Bugarskom i Rumunijom, dok manji broj pritužbi je dat na ilegalni uvoz iz Mađarske i Hrvatske. Takođe, često se spominje i Novi Pazar kao grad gde je neformalni ekonomski sektor veoma aktivan. Pojava nelegalnog prometa konsultantskih usluga je uglavnom vezana za velike gradove, gde prednjače Beograd i Novi Sad.

3. Percepcija odnosa države prema svojoj ekonomiji

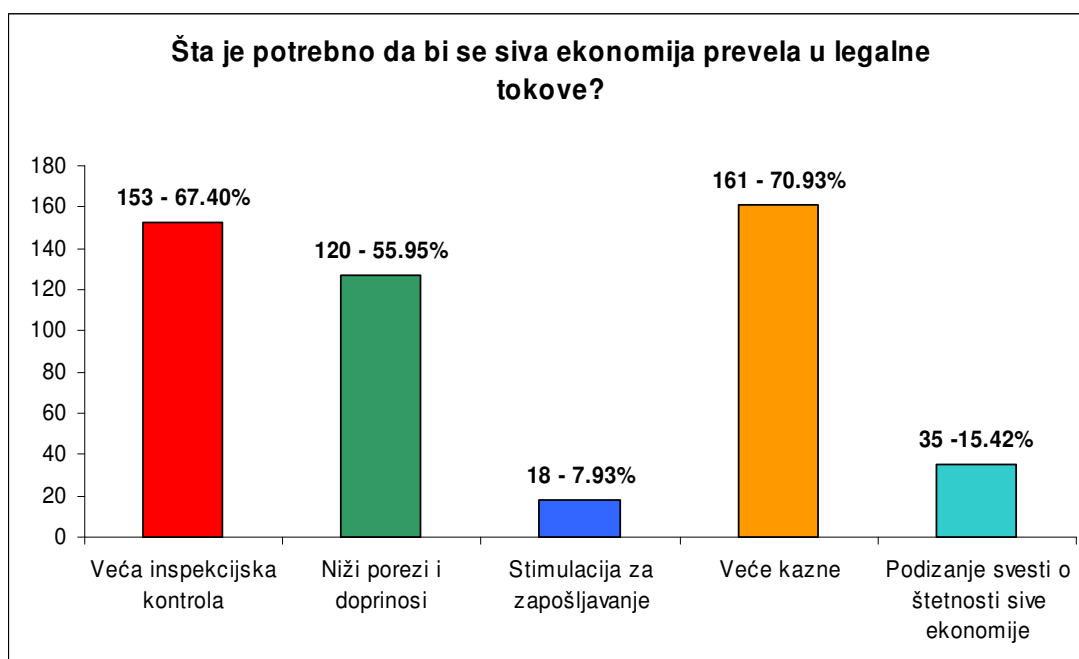
Na pitanje šta omogućava održavanje neformalnog ekonomskog sektora u Srbiji, najveći broj ispitanika, njih **106 (46.70%)** navelo je slab rad tržišnih i finansijskih inspekcija. **66 (29.07%)** je odgovorilo da je razlog postojanja sive ekonomije u ovakvom obliku nedostatak političke volje da se ovaj problem razreši. **44 (19.38%)** je prijavilo da MUP nedovoljno radi na sprečavanju ove pojave. **39 (17.18%)** je izjavilo da je problem korupcija, dok su **26 (11.45%)** spomenula loš rad carinskih službi. **10 (4.41%)** je izjavilo da problem leži u nedostacima u zakonskoj regulativi.

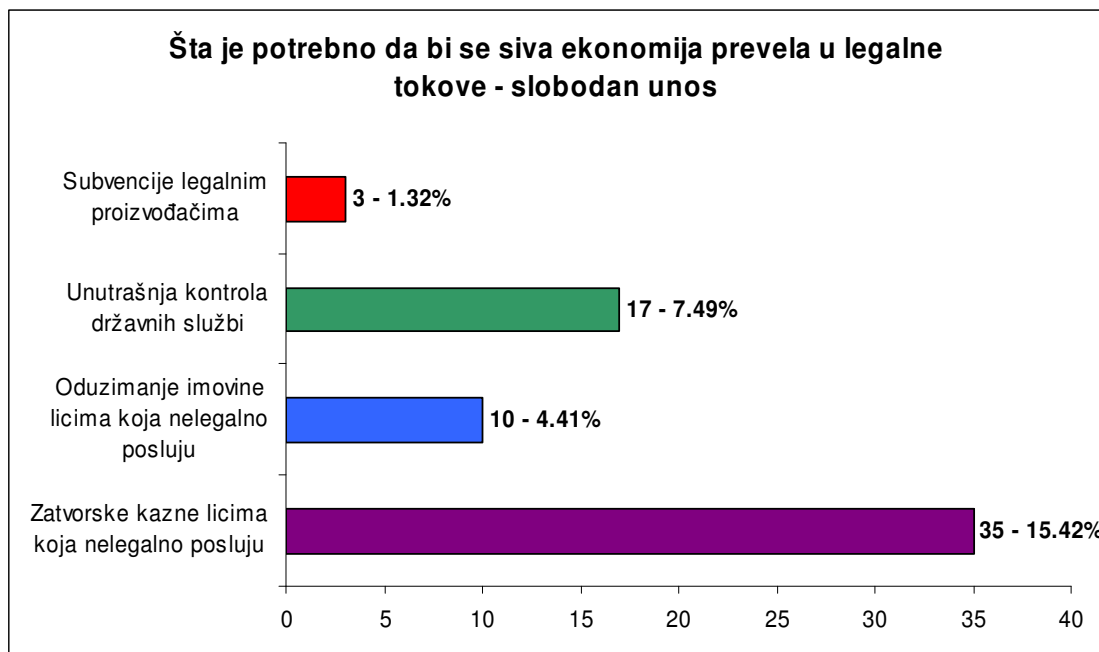
227 ispitanika je bilo upitano da oceni rad inspekcija. Vrlo niskom ocenom, „nezadovoljan” rad inspekcija je ocenilo **86 (37,89%)**. Rad inspekcija kao nedovoljan ocenilo je **126 (55,51%)**. Kao srednje dobar, rad inspekcija je ocenilo **15 (6,61%)**. **Niko nije ocenio rad inspekcija kao efikasan.**

Na pitanje kakva državna politika je potrebna da bi se siva ekonomija prevela u legalne tokove, velika većina ispitanika – **161 (70,93%)** je navelo strožiju kaznenu politiku. **153** ispitanika (**67,40%**) je navelo da je potrebna veća inspeksijska kontrola. **120** ispitanika (**55,95%**) je izjavilo da je potrebno smanjiti poreze i doprinose, što je u saglasnosti sa pretpostavkom da nameti privredi prisiljavaju brojne privredne subjekte da nelegalno posluju. **35** ispitanika (**15,42%**) je navelo da je potrebna akcija podizanja svesti o štetnosti sive ekonomije, dok je samo **18** ispitanika (**7,93%**) navelo da su stimulacije za zapošljavanje potrebne zarad smanjenja neformalnog ekonomskog sektora.

Upitani za predloge, značajan broj ispitanika je navelo da je potrebno uvesti zatvorske kazne – **35 (15,42%)**. Takođe, **17** ispitanika (**7,49%** od ukupnog broja ispitanika) je izjavilo da je potrebna unutrašnja kontrola državnih službi. **10** ispitanika (**4,41%**) je izjavilo da su potrebne kazne oduzimanja imovine licima koja nelegalno posluju.

Upitani za konkretne akcije koje država treba sprovesti u cilju suzbijanja neformalnog ekonomskog sektora, veliki broj ispitanika su predložili da nadležne inspekcije moraju započeti kontrolu terena i pronalaženje nelegalnih privrednih subjekata, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i uz konsultacije sa privrednim subjektima koji legalno posluju. U sektoru usluga i konsaltinga, upućeni su predlozi da državne agencije kontrolišu projektnu dokumentaciju i finansijske izveštaje i proveravaju izvršioca usluga, uz obavezu da dokumentacija mora biti izrađena od strane ovlašćenog i registrovanog pravnog lica u toj delatnosti.

Takođe, dati su predlozi i da se stvori jedinstvena baza podataka o svim licima pronađenim da nelegalno posluju, koju će koristiti sve inspekcije, MUP, i carinska služba. Predloženo je i stvaranje sistema praćenja svih tokova robe od ulaska u zemlju do prodaje.

4. Zaključak

Iz navedenih podataka jasno je da je osnovni razlog održavanja visokog nivoa neformalne ekonomije u Srbiji slab rad državnih organa na suzbijanju ovog oblika privredne aktivnosti. Smanjenje poreza i doprinosa su isto često navedeni kao mera kojom bi moglo da se suzbije nivo sive ekonomije, što upućuje na visok nivo državnih dažbina kao razlog za prelazak brojnih privrednih subjekata u nelegalnu zonu. Predložene su i brojne aktivnosti koje bi država trebala da preduzme da bi se neformalni ekonomski sektor preveo u legalne tokove. Brojni su bili predlozi o uvođenju zatvorskih kazni i mera oduzimanja imovine za lica koja nelegalno posluju.